

Alleenstaande ouders en hun arbeidsloopbaan

Non Peer-reviewed author version

VALGAEREN, Elke (2010) Alleenstaande ouders en hun arbeidsloopbaan. In:
Tijdschrift voor welzijnswerk, 34(305). p. 44-52.

Handle: <http://hdl.handle.net/1942/10469>

In deze bijdrage staat de loopbaan van alleenstaande ouders centraal. We bekijken de interactie tussen de demografische levensloop en de arbeidsloopbaan.

1. Gezinnen in verandering

De voorbije decennia zien we op demografisch vlak ingrijpende veranderingen: sinds de jaren '60 daalt het aantal huwelijken en het vruchtbaarheidscijfer; tegelijkertijd wordt het ongehuwd samenwonen populairder en stijgt het aantal echtscheidingen. Deze demografische trends zijn geworteld in een aantal fundamentele maatschappelijke en culturele omwentelingen. De individualisering van de samenleving speelt daarbij een belangrijke rol: individuen laten zich meer en meer leiden door hun eigen individuele levensplannen en niet door maatschappelijke instituties zoals de staat of de kerk. Postmaterialistische waarden zoals zelfontplooiing en individuele autonomie komen op de voorgrond. Deze evoluties brengen een toegenomen diversiteit aan gezinsvormen met zich mee. Dit komt ten eerste tot uiting bij een dwarsdoorsnede van het gezinslandschap. Vandaag bestaan er buiten het klassieke gezin - twee gehuwde partners van verschillend geslacht met hun biologische kinderen - nog vele andere gezinsvormen: ongehuwde samenwoners met of zonder kinderen, al dan niet gehuwde holebikoppels, alleenstaande moeders en vaders... We kunnen de diversiteit ten tweede ook vanuit een levenslopperspectief bekijken: de gezinssamenstelling wijzigt vandaag niet enkel bij de geboorte of het volwassen worden van kinderen. Ook scheiding, echtscheiding en de eventuele nieuwe partnerrelaties die er op volgen hebben hun invloed. De gezinslevensloop is daardoor veel minder voorspelbaar geworden. De opeenvolging van demografische transitie – huwelijk en samenwonen, geboorten, ontbinding van huwelijken en samenwoonrelaties - over de levensloop is veel complexer geworden. Dit heeft tot gevolg dat de gemiddelde demografische levensloop eigenlijk niet meer bestaat. Door het stijgende aantal relatiebreuken is één gezinsvorm op de voorgrond gekomen, namelijk de alleenstaande ouders. Voor meer en meer ouders vormt deze gezinsvorm voor kortere of langere tijd een onderdeel van hun levensloop. Alleenstaande ouders vormen echter geen homogene groep. De weg naar het alleenstaand ouderschap is daarbij van cruciaal belang: men kan alleen komen te staan na een relatiebreuk of na het overlijden van de partner, maar men kan ook ouder worden zonder dat er een partner aanwezig is. Het is bovendien niet alleen belangrijk om aandacht te besteden aan de positie die voorafgaat aan het alleenstaand ouderschap, maar eveneens aan de timing en de duur binnen het gehele demografische traject (Latten, 2003). De demografische levensloop stopt immers niet op het moment dat men alleenstaand ouder wordt. Alleenstaand ouderschap als een relatief korte overgangsfase tussen twee partnerrelaties betekent heel wat anders dan wanneer men niet of pas na meerdere jaren overgaat tot een nieuwe samenwoonrelatie.

Het aantal alleenstaande ouders is de laatste decennia sterk gegroeid in Vlaanderen. Cijfers wijzen uit dat in Vlaanderen in 2007 ongeveer één gezin met kinderen op vijf bestaat uit een alleenstaande moeder of vader met zijn of haar kinderen (eigen berekeningen op basis van: Lodewyckx, 2008). In 1991 was dat slechts 14,1% (Lodewyckx, 2004). Naar verwachting zal het aantal alleenstaande ouders blijven stijgen. Ruim 80% van de alleenstaande ouders zijn vrouwen. De alleenstaande moeders zijn daarbij jonger dan de alleenstaande vaders: in 2007 was bijna 14% van de alleenstaande moeders jonger dan 35, terwijl dit bij mannen slechts 5,5% was (Lodewyckx, 2008). Bij mannen vormt het alleenstaand ouderschap

---

¹ Dit artikel is gebaseerd op een onderzoek uitgevoerd door het Steunpunt Gelijkekansenbeleid: Valgaeren, E. (2008), *De loopbanen en loopbaankansen van alleenstaande ouders*. Promotoren van het project waren prof. dr. Thérèse Jacobs voor de UA en prof. dr. Nan Torfs voor de UHasselt. De volledige bibliografische verwijzingen vindt u in dit rapport.

bovendien gemiddeld genomen een kortere periode in hun demografische levensloop dan bij vrouwen.

2. Alleenstaande ouders op de arbeidsmarkt

In vergelijking met mannen en vrouwen in koppelhuishoudens nemen alleenstaande ouders een specifieke positie in op de arbeidsmarkt. In tabel 1 kunnen we lezen dat in 2006 slechts 65% van de alleenstaande moeders een betaalde baan heeft, alhoewel zij de enige mogelijke kostwinner zijn. Dit is lager dan bij de moeders die samenleven met een partner. De werkzaamheidsgraad van alleenstaande vaders is hoger dan deze van de alleenstaande moeders, maar ook bij de mannen zien we dat alleenstaande vaders minder vaak een betaalde baan hebben dan vaders uit een ouderpaar. Daarnaast zien we dat de werkloosheidsgraad van alleenstaande moeders zeer hoog is: iets meer dan één op vijf is werkloos. Geurts ziet hiervoor een dubbele verklaring (Geurts, 2006). Alleenstaande ouders kunnen ten eerste niet geschorst worden door de RVA indien ze niet actief op zoek gaan naar werk. Dit betekent dat een deel van de werkloze alleenstaande moeders en vaders wel ingeschreven staan bij de RVA als werkzoekende, maar in de praktijk niet op zoek zijn naar werk. Hoe groot de groep niet-zoekende werklozen is, is onduidelijk. Het is ten tweede duidelijk dat de werkloosheidsval voor alleenstaande ouders bijzonder groot is. De werkloosheidsval ontstaat door een combinatie van een relatief hoge uitkering, een laag verdienpotentieel en bijkomende kosten voor kinderopvang en verplaatsingen in geval van tewerkstelling. Alleenstaande ouders hebben gemiddeld genomen een lager opleidingsniveau dan andere ouders waardoor de kans dat ze slechts in aanmerking komen voor slecht betaalde jobs groot is. Wanneer we de mannen en de vrouwen vergelijken zien we dat alleenstaande moeders vaker werkloos zijn dan alleenstaande vaders, maar dat de werkloosheidsgraad van alleenstaande vaders nog hoger is dan van moeders in een ouderpaar.

Tabel 1: Arbeidsmarktpositie alleenstaande ouders/samenwonende ouders tussen 18 en 49 jaar met een kind jonger dan 20 jaar (2006)

	Alleenstaande ouders		Ouderparen	
	Moeder	Vader	moeder	Vader
Werkzaamheidsgraad	65,5%	82,0%	70,5%	93,0%
Werkloosheidsgraad	21,2%	9,7%	5,6%	2,2%
Niet-beroepsactieven	16,8%	9,2%	25,2%	4,9%

Bron : Steunpunt WAV op basis het Datawarehouse Arbeidsmarkt bij de KSZ

Vooraf wanneer er kinderen jonger dan 6 jaar in het gezin aanwezig zijn, is het verschil tussen alleenstaande ouders en moeders en vaders in een koppelhuishouden groot. Hoe jonger de kinderen, hoe moeilijker de evenwichtsoefening van de combinatie arbeid-gezin. Alleenstaande ouders moeten het daarbij stellen zonder intern vangnet. Zij moeten een oplossing vinden via formele of informele kinderopvang. Al kan na een echtscheiding ook de ex-partner hier een bijdrage leveren.

3. De loopbaankansen van alleenstaande ouders in dynamisch perspectief

We vertellen niets nieuws als we stellen dat arbeid en gezin twee verschillende levenssferen zijn die sterk met elkaar verbonden zijn: arbeidsmarkttransities vinden plaats onder invloed van transitie op gezinsvlak. Een klassiek voorbeeld is het onderbreken van de loopbaan door vrouwen na de geboorte van een kind. Omgekeerd kunnen koppels hun kinderwens uit- of afstellen omdat de vrouwelijke partner eerst carrière wil maken. Er is met andere woorden een potentiële wisselwerking tussen levenslooptransities in andere levenssferen en arbeidsmarkttransities. Een hiaat in de literatuur over de positie van alleenstaande ouders op de arbeidsmarkt is echter de beperkte aanwezigheid van een dynamisch perspectief zodat we deze wisselwerking in kaart kunnen brengen. Op basis van cijfergegevens kunnen we

wel de positie van alleenstaande ouders op de arbeidsmarkt in kaart brengen (Geurts, 2006), maar het is nog onduidelijk welk effect de transitie naar alleenstaand ouderschap an sich heeft op de arbeidsloopbaan van de betrokkenen, zowel op korte als op lange termijn. De verschillen tussen samenwonende en alleenstaande ouders wat betreft hun positie op de arbeidsmarkt kan immers ook te wijten zijn aan andere kenmerken van de alleenstaande ouders, bijvoorbeeld hun lager opleidingsniveau.

In theorie kan de overgang naar het alleenstaand ouderschap de volgende arbeidsmarkttransities uitlokken: uittreden, herintreden, verlagen of verhogen van de arbeidsuren en veranderen van baan, omdat bijvoorbeeld ploegarbeid niet meer haalbaar is als alleenstaande ouder. Alleenstaande ouders maken niet noodzakelijk een arbeidsmarkttransitie wanneer ze alleenstaande ouders worden. Ze kunnen eveneens op dezelfde positie blijven. Werkenden blijven bijvoorbeeld werken. Dit betekent niet dat hun situatie op alle vlakken ongewijzigd blijft. Wanneer ze werken kan bijvoorbeeld de regeling van de kinderopvang moeilijker worden. Wanneer ze werkloos zijn of niet actief op de arbeidsmarkt kan hun financiële situatie verslechteren. Naast deze transities kunnen we bij de werkenden eveneens een mogelijke aanpassing waarnemen van het loopbaanritme: de loopbaanambities worden al dan niet tijdelijk teruggedroefd waardoor de loopbaan op een lager pitje wordt gezet en men minder snel verticale loopbaanstappen zet of met andere woorden minder snel carrière maakt.

Tijd speelt op verschillende manieren een belangrijke rol bij het bestuderen van de loopbaan van alleenstaande ouders. In de eerste plaats vergt het concept loopbaan per definitie een zeker tijdsperspectief aangezien een loopbaan zich slechts ontvouwt doorheen de tijd. Vandaar het belang van dynamische gegevens. Het is ten tweede cruciaal om aandacht te besteden aan zowel korte- als langetermijn arbeidsmarkteffecten van de transitie naar het alleenstaand ouderschap. Op korte termijn kan er bijvoorbeeld niets veranderen aan de arbeidsmarktpositie van iemand die alleenstaande vader wordt; op lange termijn kan dit de loopbaanambities van de betrokken man wel bijsturen omdat hij bijvoorbeeld meer belang gaat hechten aan een goede combinatie van arbeid en gezin. De loopbaaneffecten beginnen zich ten derde reeds te manifesteren alvorens de transitie naar het alleenstaand ouderschap effectief plaatsvinden. Johnson en Skinner verwoordden het als volgt in relatie met (echt)scheiding: "(...) the full effects of marital dissolution are not felt in the shortterm, but begin in the years preceding the change and end only a number of years following the change (Mueller, 2005)" Johnson en Skinner toonden op basis van Amerikaanse longitudinale gegevens in 1986 al aan dat vrouwen hun arbeidsmarktgedrag aanpassen vooraleer ze tot de echtscheiding overgaan (Johnson & Skinner, 1986). Bij verweduwing kan dit effect enkel plaatsgrijpen indien het gaat om een verwacht overlijden. Wanneer de partner plots sterft, bijvoorbeeld in een auto-ongeluk, kan dit niet. Ten vierde is ook de timing van de transitie naar het alleenstaand ouderschap binnen de levensloop van belang: alleenstaande ouder worden op jonge leeftijd heeft vermoedelijk andere effecten dan dezelfde transitie op latere leeftijd. Al is het maar omdat de verdere arbeidsmarktloopbaan in het eerste geval veel langer duurt dan in het tweede geval.

We willen er ten slotte op wijzen dat het alleenstaand ouderschap varieert in duur en dat dit een effect kan hebben op de loopbanen van alleenstaande ouders. Wanneer men gedurende korte tijd alleenstaand is en vrij snel opnieuw gaat samenwonen is de noodzaak om de loopbaan te heroriënteren veel minder voelbaar dan wanneer men lange tijd alleenstaande ouder is. Dat kan tot gevolg hebben dat de loopbaan van mensen die gedurende korte tijd alleenstaand waren weinig verschilt van ouders in een koppelhuishouden. Het effect op de loopbaan zou dan veel groter zijn wanneer men langer alleenstaande blijft. We kunnen echter ook veronderstellen dat zelfs wanneer men vrij snel overgaat tot een nieuwe samenwoonrelatie dit sporen kan nalaten op de verdere loopbaan. Vrouwen die hun loopbaan bijvoorbeeld tijdens hun eerste huwelijk terugschroefden en hiervan de negatieve gevolgen ondervonden op het moment dat ze alleenstaande ouder

worden, kunnen hierdoor aangezet worden om actief te blijven op de arbeidsmarkt, ook wanneer ze hertrouwen of opnieuw gaan samenwonen.

4. Factoren die de arbeidsloopbaan van alleenstaande ouders beïnvloeden

4.1 Voortraject op de arbeidsmarkt

Het arbeidsmarktverleden van alleenstaande ouders vooraleer ze alleenstaande ouder zijn geworden, speelt een grote rol bij hun loopbaankansen nadat ze de transitie naar het alleenstaand ouderschap gemaakt hebben. Specifiek voor een grote groep alleenstaande ouders is dat de werkervaring opgebouwd werd tijdens de partnerrelatie voorafgaand aan het alleenstaand ouderschap. De keuzes die in het verleden gemaakt werden en de stappen die gezet werden op het vlak van arbeidsmarktparticipatie gebeurden voor twee grote groepen van alleenstaande ouders in de context van een huwelijk of samenwoonsituatie: dit was namelijk zo bij de verweduwden en de gescheidenen. We kunnen hierbij bijvoorbeeld denken aan partners die in de gezinscontext ter wille van de combinatie van arbeid en gezin hun arbeidsdeelname teruggeschroefd of geheel stopgezet hebben, al dan niet via steunmaatregelen zoals tijdskrediet of ouderschapsverlof. De knik in de loopbaan die daardoor gecreëerd is zal de toekomstige loopbaanmogelijkheden beperken. Dit is sterk gendergebonden: we kunnen gerust spreken van een loopbaankloof tussen mannen en vrouwen.

4.2 Opleidingsniveau

Uit buitenlands onderzoek blijkt dat het opleidingsniveau een zeer belangrijke voorspeller is van de arbeidsmarktparticipatie van alleenstaande moeders (Zhan & Pandey, 2004). Het opleidingsniveau hangt uiteraard samen met het voortraject op de arbeidsmarkt: er is meer kans dat hoogopgeleide vrouwen werkervaring hebben wanneer ze alleenstaande moeder worden dan dat laagopgeleide vrouwen reeds een arbeidsloopbaan opgebouwd hebben. Uit Vlaamse cijfers blijkt dat het opleidingsniveau van alleenstaande moeders in Vlaanderen lager is dan het opleidingsniveau van moeders in een koppelhuishouden. Onderzoek naar de copingstrategieën van personen die scheiden toont aan dat laaggeschoolden vaak meer last hebben van stress na een echtscheiding dan midden- en hooggeschoolden (Wauterickx & Bracke, 2004). Dit kan de negatieve impact van een laagopleidingsniveau op de loopbaankansen nog versterken.

4.3 Sociaal netwerk

Het sociaal en familiaal netwerk is een belangrijk factor in de draagkracht van gezinnen. Dit is heel duidelijk bij de mogelijkheden die gezinnen hebben op het vlak van kinderopvang: wanneer familie of vrienden kunnen bijspringen is bijvoorbeeld opvang van een ziek kind gemakkelijker te regelen dan wanneer je er alleen voor staat. Uit onderzoek van Maja Debacker en Joris Ghysels (2007) over de zorg voor kinderen blijkt dat werkende alleenstaande ouders veel minder dan ouders in een koppelgezin een beroep kunnen doen op de grootouders bij plotse ziekte van een kind. Het familiaal netwerk van alleenstaande ouders is vaak kleiner dan dat van koppelgezinnen, maar ook op dit vlak zien we de nodige variatie. Eenoudergezinnen die ontstaan zijn na een relatiebreuk, kunnen mogelijk de ex-partner en zijn of haar familie inschakelen voor de kinderopvang. Bij co-ouderschap is dit ingebouwd in de verblijfsregeling voor de kinderen die afwisselend bij de ene en de andere ouder verblijven. Ook na verweduwing kan er band blijven bestaan met de familie van de overleden partner.

Vanuit de stigmatiseringstheorie kunnen we verwachten dat ook het ruimere sociaal netwerk van alleenstaande ouders kleiner is dan van koppelhuishoudens. Deze theorie gaat er van

uit dat wanneer mensen de sociale normen in een samenleving overtreden ze daarvoor gestraft worden door hun omgeving, onder andere door het vermijden van sociale contacten (Kalmijn & Uunk, 2007). Dit is vooral onderzocht voor de alleenstaande ouders die na een (echt)scheiding alleen komen te staan, maar bij 'bewust' alleenstaande ouders geldt dit eveneens. Naarmate alleenstaande ouders meer gezien worden als een aantasting van het tweeoudergezin als na te streven ideaal zullen de gevolgen voor het sociaal netwerk groter zijn. Uit het onderzoek van Kalmijn blijkt overigens dat in Vlaanderen een vrij grote intolerantie bestaat ten opzichte van echtscheiding in vergelijking met andere Europese regio's (Kalmijn & Uunk, 2007). Na verweduwing speelt het stigmatiseringseffect vermoedelijk een minder grote rol.

4.4 Combinatie arbeid/gezin

De combinatie arbeid/gezin kan in alle gezinsvormen een moeilijke evenwichtsoefening vormen. Toch moeten we dit thema in een onderzoek naar alleenstaande ouders extra beklemtonen: "(...) *lone mothers are at the sharpest of sharp ends of the key dilemma of our time: how to reconcile work and family life*" (Albelda, Himmelweit, & Humphries, 2004). Alleenstaande ouders zijn immers enerzijds de enige mogelijke kostwinner in het gezin terwijl ze anderzijds geen beroep kunnen doen op een inwonende partner in de zorg voor hun kinderen en het huishouden. Het voorgaande citaat behelst alleenstaande moeders. Alleenstaande vaders krijgen in onderzoek naar de combinatie arbeid/gezin nog weinig aandacht. In verschillende onderzoeken naar de arbeidsmarktparticipatie van alleenstaande ouders wordt aandacht besteed aan de combinatie arbeid/gezin. Daarbij gaat het leeuwendeel van de aandacht naar alleenstaande moeders die niet beroepsactief zijn. Voor hen vormen geanticipeerde problemen met de combinatie arbeid/gezin een drempel naar de arbeidsmarkt.

Uit echtscheidingsonderzoek komt naar voor dat alleenstaande ouders die de zorg dragen voor jonge kinderen meer stress ondervinden en een lager psychologisch welbevinden vertonen dan wanneer de kinderen groter zijn: de praktische beslommingen die kinderopvang van voorschoolse kinderen met zich meebrengt, versterkt de stress die gepaard gaat met de aanpassing van een twee- naar een eenoudergezin. Na een (echt)scheiding zijn ook de afspraken met de niet-inwonende ouder van bijzondere relevantie. De mate waarin deze betrokken wordt bij de 'opvang' van de kinderen, bijvoorbeeld in vakantieperiodes, kan sterk variëren en bijgevolg een invloed hebben op de combinatie arbeid/gezin van de alleenstaande ouder.

Niet alleen de leeftijd van de kinderen speelt een rol bij de combinatie arbeid/gezin, los daarvan kunnen ook de zorgbehoefte van kinderen verschillen. Wanneer de draaglast stijgt omdat de kinderen speciale zorgen nodig hebben, krijgen eenoudergezinnen het moeilijk omdat ze in theorie minder draagkracht hebben. Er zijn aanwijzingen dat de draaglast binnen gezinnen met één ouder groter is dan in klassieke twee-oudergezinnen. Uit een recent Vlaams steekproefonderzoek naar de zorg voor kinderen met een handicap blijkt bijvoorbeeld dat het aandeel eenoudergezinnen groter is bij gezinnen waar een gehandicapt kind aanwezig is dan in gezinnen zonder gehandicapt kind: 25,9% van de gezinnen met een gehandicapt kind bestaat uit een eenoudergezin, tegenover slechts 15,9% van de gezinnen zonder gehandicapt kind (Van Landeghem, Breda, & Mestdagh, 2007).

4.5 Financiële drempels

De beslissingen ten aanzien van de arbeidsmarktparticipatie na de transitie naar het alleenstaand ouderschap kunnen tevens bepaald worden door de ruimte die de betrokkenen hebben op financieel vlak. Daarbij moet het inkomen dat verworven wordt buiten de arbeidsmarkt afgewogen worden tegen de netto-verdien capaciteit op de arbeidsmarkt. Wanneer dit verschil niet groot genoeg is, vormt er zich een financiële drempel die

arbeidsmarktparticipatie in de weg staat. We spreken hier van de netto-verdien capaciteit omdat men ook moet rekening houden met de kosten voor mobiliteit en kinderopvang die verbonden zijn aan een betaalde job. We zeiden reeds eerder dat bij verweduwen deze financiële drempel is ingebouwd in de regelgeving over het overlevingspensioen: wanneer men als weduwe of weduwnaar een overlevingspensioen wil ontvangen, dan mag men slechts een beperkt eigen inkomen uit arbeid hebben. Uit de studie van Taelmans en collega's (2007) naar het de-activerend effect van het overlevingspensioen blijkt duidelijk dat deze financiële drempel genderspecifiek is: voor vrouwen is enerzijds het overlevingspensioen potentieel hoger omdat hun overleden echtgenoot gemiddeld meer verdiende dan zijzelf terwijl anderzijds hun eigen verdien capaciteit kleiner is. Dit heeft tot gevolg dat vrouwen vaker dan mannen hun arbeidsmarktparticipatie verminderen na het overlijden van hun echtgeno(o)t(e).

Bij de andere groepen alleenstaande ouders speelt de klassieke werkloosheidsval die vooral voor alleenstaande ouders met een lage verdien capaciteit bijzonder hoog is. Uit simulaties opgenomen in het Vlaams Actieplan Werkloosheidsvallen 2007 van minister van werk Frank Vandenbroucke blijkt dat de werkloosheidsval voor alleenstaande ouders die een voltijdse baan aan het minimumloon zouden aanvaarden groot is: rekening houdend met kinderopvangkosten bedraagt het inkomenssurplus uit arbeid dan slechts 4 %. Het zijn vooral laaggeschoolden zonder werkervaring die aan het minimumloon moeten werken.

4.6 Rigiditeit van de arbeidsmarkt

De levensloopbenadering legt sterk de nadruk op de behoefte aan keuzevrijheid bij de invulling van de eigen levensloop. Om die keuzes te kunnen waarmaken zouden de transities tussen de verschillende arbeidsmarktposities vlot moeten kunnen verlopen. Van Doorne-Huiskes (2003) merkt echter terecht op dat in de realiteit bepaalde transities moeizaam te maken zijn. Ze heeft het dan met name over de transitie tussen arbeid en zorg. Beslissingen uit het verleden leggen een hypotheek op de transities die later in de levensloop mogelijk zijn. De beslissing om geheel of gedeeltelijk terug te treden uit de arbeidsmarkt heeft gevolgen voor de rest van de loopbaan. Herintreden op de arbeidsmarkt is niet evident. Uit vergelijkend onderzoek naar de gevolgen van tijdelijk geheel of gedeeltelijk terugtreden in België en Nederland blijkt dat het Belgische systeem van loopbaanonderbreking echter wel relatief beperkte consequenties heeft voor het verdere arbeidsmarktgedrag en loopbaanverloop in vergelijking met de Nederlandse situatie (Roman, 2006). Wanneer de terugtrekking uit de arbeidsmarkt of het opnemen van een deeltijdse baan echter niet via het stelsel van de loopbaanonderbreking of het tijdskrediet gebeurt, dan is het terug actief worden op de arbeidsmarkt wel problematisch.

5. Tot slot: alleenstaand ouderschap en gelijke kansen

Gelijke kansen zijn niet beperkt tot een bepaalde levensfase, maar moeten telkens opnieuw gegarandeerd worden. Mensen moeten bijvoorbeeld later opnieuw naar de schoolbanken kunnen, mannen en vrouwen moeten na het opnemen van zorgtaken terug kunnen instromen in de arbeidsmarkt, enz. Binnen de levensloop zijn mensen op bepaalde momenten kwetsbaarder dan op andere momenten. De transitie naar het alleenstaande ouderschap is zulk een scharniermoment of risicotransitie in de levensloop van ouders. Alleenstaande ouders lopen immers een groter risico om niet actief te zijn op de arbeidsmarkt en daarmee samenhangend een groter risico op armoede dan ouders in een koppelhuishouden. Uit het onderzoek naar de loopbanen van alleenstaande ouders, blijkt dat zij meervoudige ongelijke kansen kunnen ondervinden die het hen moeilijk maken om actief te worden of te blijven op de arbeidsmarkt. Vooral financiële drempels en de rigiditeit van de arbeidsmarkt spelen hen hier parten. Er bestaan vandaag reeds een aantal specifieke maatregelen om de stap naar de arbeidsmarkt van eenoudergezinnen te vergemakkelijken. Op Vlaams niveau werd in 2007 beslist dat eenoudergezinnen een beroep kunnen doen op

dienstencheques voor de kinderopvang van kinderen jonger dan vier jaar. Met de dienstencheques kunnen zij kinderopvang aan huis betalen. Deze maatregel trad op 1 mei 2008 in werking. Op federaal niveau krijgen langdurig werkloze alleenstaande ouders die terug aan het werk gaan een eenmalige premie, de zogenaamde kinderopvangtoeslag (RVA, 2007).

In de beleidsnota gelijke kansen 2009-2014 van Vlaams minister van Onderwijs, Jeugd, Gelijke Kansen en Brussel Pascal Smet worden deze moeilijkheden van alleenstaande ouders en in het bijzonder alleenstaande moeders uitdrukkelijk erkend. We kijken dan ook met interesse uit naar de concrete maatregelen die hij in de loop van de legislatuur zal nemen.

Bibliografie

- Albelda, R., Himmelweit, S., & Humphries, J. (2004). The dilemmas of lone motherhood: key issues for feminist economics. *Feminist Economics*, 10(2), 1-7.
- Geurts, K. (2006). *De arbeidsmarktpositie van alleenstaande ouders - Nieuwe bevindingen uit het Datawarehouse Arbeidsmarkt en Sociale Bescherming*. Leuven: Steunpunt WSE.
- Ghysels, J., & Debacker, M. (Eds.). (2007). *Zorgen voor kinderen in Vlaanderen: een dagelijkse evenwichtsoefening*. Leuven: Acco.
- Johnson, W. R., & Skinner, J. (1986). Labor Supply and Marital Separation. *American Economic Review*, 76(3), 455.
- Kalmijn, M., & Uunk, W. (2007). Regional value differences in Europe and the social consequences of divorce: A test of the stigmatization hypothesis. *Social Science Research*, 36(2), 447-468.
- Lodewijckx, E. (2008). *Veranderende leefvormen in het Vlaamse Gewest, 1990-2007 (en 2021). Een analyse van gegevens uit het Rijksregister*. SVR-Rapport, 2008/3.
- Lodewyckx, E. (2004). *Huishoudens met kinderen naar de leeftijd van de kinderen op 31/12/1999*. www.cbgs.be. Brussel: CBGS.
- Mueller, R. E. (2005). The effect of marital dissolution on the labour supply of males and females: evidence from Canada. *The Journal of socio-economics*, 34, 787-809.
- Roman, A. (2006). *Deviating from the standard: effects on labor continuity and career patterns*. Tilburg: OSA
- Taelemans, A., Peeters, H., Cuvers, G., & Berghman, J. (2007). Het overlevingspensioen voor jonge weduw(e)n(aars): naar een sociale bescherming zonder deactivering. *Over.Werk*, 17(2), 94-98.
- Van Doorne-Huiskes, A. (2003). Sociaal beleid vanuit het perspectief van de levensloop. *Bevolking en Gezin (boekaflevering)*, 32(2), 57-74
- Van Landeghem, C., Breda, J., & Mestdagh, K. (2007). Zorgpatronen van kinderen met een handicap. In J. Ghysels & M. Debacker (Eds.), *Zorgen voor kinderen in Vlaanderen* (pp. 191-235). Leuven: Acco.
- Van Wel, F., & Knijn, T. (2001). The Labor Market Orientation of Single Mothers on Welfare in The Netherlands. *Journal of Marriage & Family*, 63(3), 804.
- Wauterickx, N., & Bracke, P. (2004). Echtscheiding, attitudes en welbevinden. Een longitudinale analyse. In D. Mortelmans & M.-T. Casman & R. Doutrelepoint (Eds.), *Elf jaar uit het leven in België : Socio-economische analyses op het Gezinsdemografisch Panel PSBH* (pp. 573-607). Gent: Academia Press.
- Zhan, M., & Pandey, S. (2004). Economic Well-being of Single Mothers: Work First or Postsecondary Education? *Journal of Sociology & Social Welfare*, 31(3), 87-112.